

Zakon o uredjenju sudova

Prvi odsek

Sudovi

Opšta pravila

§ 1

[Sl. Pr. 1923, 5 ss, 13 ss, 15; str. 5 ss, 13 s, 15; op. 3, 7, 8]

(1) U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca vrše *sudbenost*¹⁾ (*izriču pravdu*)²⁾ sreski sudovi, okružni sudovi, *trgovački sudovi*,³⁾ Veliki (Apelacioni) Sudovi i Vrhovni (Kasacioni) Sud u koliko to nije posebnim zakonima zadržano za druga nadležstva, ustanove ili posebne sudove.

(2) U red posebnih sudova spadaju i opštinski sudovi, odvojeni od opštinske upravne vlasti.⁴⁾

¹⁾ Sekc.: »*sudsku vlast*«. ²⁾ Sekc.: vacat. ³⁾ Sekc.: vacat. Nedoslednost z ozirom na zakonsko sistematiko (pr. zlasti napis nad § 28). ⁴⁾ Sekc. pristavlja opazko: »*rezervisano*«.

§ 2

[Sl. Pr. 1923, 16 ss; str. 16 ss; op. 10, 11]

Svi sudovi izriču presude a Vrhovni Sud i svoja rešenja »U ime Njegovog Veličanstva Kralja.«¹⁾

¹⁾ Sekc. pristavlja opazko: »*rezervisano*«.

§ 3

[Sl. Pr. 1923, 19; str. 18]

Svi sudovi izriču presude a Vrhovni Sud i svoja rešenja u službenim poslovima.

Redni sudovi

1. Sreski (kotarski) sudovi

§ 4

[Sl. Pr. 1923, 14, 18 s; str. 14, 18 s; op. 8, 21]

(1) U svakom srezu (*kotaru*)¹⁾ postoji redovno po jedan sreski sud sa sedištem u sreskom mestu.

(2) *Sudbenost*²⁾ sreskog suda proteže se po pravilu na čitavo upravno področje sreza.

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Sekc.: »*nadležnost*«.

§ 5

[Sl. Pr. 1923, 18 s, 51 ss, 55; Sl. Pr. 1924, 63; str. 18 s, 29 s, 33, 141; op. 21]

(1) *Ministar Pravde* može, pošto dobije mišljenje nadležnih Velikih Sudova i nadležne upravne vlasti, dodeliti delove jednog upravnog sreza drugome sudskome srezu, prevelike upravne srezove razdeliti u dva ili više sudska sreza, dva ili više manjih upravnih srezova ujediniti u jedan sudski srez, sve to u granicama istog¹⁾ sudskog okruga.²⁾

(2) *Ministar Pravde* može prema potrebi, u gradovima sa većim brojem stanovništva, ustanoviti i više od jednog sreskog suda i³⁾ poveriti nekom odredjenom sreskom sudu⁴⁾ isključivo vršenje izvesne grane sudbenosti.⁵⁾

(3) *U krajevima gde, u času stupanja na snagu ovoga zakona, već postoje sreski sudovi, neće se bez potrebe dirati u već postojeću teritorijalnu podelu njihovu.*⁶⁾

¹⁾ Min.: beseda »*istog*« je izostala. ²⁾ V sekc. slove 1. odstavak § tako: »*Kad ovaj zakon stupi na snagu* *Ministar Pravde* će po dobivenom mišljenju Velikih Sudova odrediti koliko će gde biti sreskih sudova, i za koju teritoriju. Jednom utvrđen ovaj broj mesta i teritorije sreskih sudova može se docnije samo zakonom menjati«. Torej pri osnovni ustanovitvi okrajnih sodišč in njihovoga okoliša, ki je vendar največje važnosti, postopa minister lahko samolastno; tu ni omejen niti toliko, kolikor to določa naš nač. v 1. in 3. odst. Le za poznejše primere odstopa od te ustanovitve je treba zakona! Kaj je ratio tej določbi?³⁾ Sekc. uvršča tu besede: »*početkom svake godine*«. Torej sme minister posebno stvarno pristojnost takih sodišč menjati vsako leto?!⁴⁾ Sekc.: »*po jednom od njih*«. ⁵⁾ Sekc.: »*izvesnih sudskih poslova za tu godinu*«. ⁶⁾ V min. in sekc. 3. odstavek vacat; vlad. ga ima (prim. Sl. Pr. 1923, 18 odn. str. 18).

§ 6

[Sl. Pr. 1923, 19, 56; str. 19, 33; op. 12, 13, 77]

(1) Sreski sudovi vrše prvostepenu *sudbenost*¹⁾ u građanskim *parničnim*,²⁾ izvršnim i vanparničnim kao i u krivičnim predmetima prema naredjenjima o stvarnoj nadležnosti sadržanim u odnosnim zakonima o postupku.

(2) Sreski sodovi vode zemljišne (baštinske, hipotekarne) knjige i vrše *sudbenost*³⁾ u zemljišnim stvarima u koliko to ne pripada okružnim sudovima (§ 15, stav 4, i § 16).⁴⁾

(3) Sreski sodovi su dužni da i u drugim stvarima vrše *sudbenost, predvidjenu*⁵⁾ kakvim posebnim zakonom.

¹⁾ Sekc.: »*sudsku vlast*«. ²⁾ Vlad. in sekc.: »*parnicama*«. ³⁾ Sekc.: »*rešavaju*«. ⁴⁾ V min. in vlad. je citiran samo § 15; v sekc. ni nobenega citata. ⁵⁾ Sekc.: »*rešavaju i o drugim stvarima predvidjenim*«.

§ 7

[Sl. Pr. 1923; 20; str. 20]

U sreskom sudu vrše *sudbenost* sudije pojedinci.¹⁾

¹⁾ § se glasi v sekc.: »U sreskom sudu vrši *sudsku vlast* sudija po jedinac«. Ali se hoče morda s to izpremembo izraziti, da bodi pri vsakem okrajnem sodišču samo po en sodnik?

§ 8

[Sl. Pr. 1923, 20 ss, 23, 58; Sl. Pr. 1924, 12 s, 63; str. 20 ss, 23, 35, 111 s, 141; op. 14, 94]

(1) Sreskom sudom upravlja jedan od sudija koga za starešinu postavlja Ministar Pravde *po predlogu nadležnog Velikog Suda*.¹⁾

(2) Uz starešinu biće u svakome sreskom sudu potreban broj sreskih sudija, *sudijskih*²⁾ pomoćnika, pisarničkog osoblja i služitelja.

(3) O tome *koje i*³⁾ koliko osoblja treba pojedinom sreskom sudu odredjuje Ministar Pravde po predlogu nadležnog Velikog Suda.

(4) *Starešina sreskog suda postavlja prepisače i služitelje istog suda*.⁴⁾

¹⁾ Sekc.: »*izmedju dva kandidata koje predloži nadležni Veliki Sud*«. Prim. moja formulacijo 1. odstavka (Sl. Pr. 1923, 23 odn. str. 23) in k temu Sl. Pr. 1923, 20 s, odn. str. 20 s, ter beležko 5 k § 66. ²⁾ Sekc.: »*sudskih*«. Komaj doseženo in prepotrebno točno razločevanje med izrazoma »*sudski*« (gerichtlich, Gerichts-) in »*sudijski*« (richterlich, Richter-) (prim. op. 23) je sekc. zopet opustila. Ona rabi na nekaterih mestih namesto »*sudijski*« »*sudiski*« ali celo »*sudski*« promiscue. To ima tu pa tam naravnost usodno nejasnost za posledico (pr. §§ 65 ss). Namen *sodniške* »*prilpavne*« službe je

pred vsem, da se izvežba kandidat v *sodniških* poslih. Poleg tega se mu je seznaniti s posli sodne pisarne. »*Sudski*« posli § 68 bi že obsegali tudi pisarniške posle, zato je zadobil porek, po katerem se mora kandidat »upoznati sa vodjenjem poslova sudske pisarnice«, tautologičen smisel. »*Sudski*« izpit ni pregnanten izraz za izpit, ki ga je položiti pristavu, ker je tudi izpit, ki ga polagajo pisarniški uradniki, »*sudski*« izpit (§ 67). Tudi pisarn. uradnikom je vršiti pripravljajalno službo, toda ne »*sudijsku*«, kakor sodniškim kandidatom, temveč »*sudsku*« (§ 69) itd. Kako pogrešne so take neprevodne izpremembe, nam kaže tudi § 98: Po načrtu razpravlja 1. odstavek o pritožbah zoper sodišča in *sodniško* osebje, 3. odstavek pa o pritožbah zoper pisarniško osebje. Pravilno pojasnjuje naš načrt to razliko s tem, da govori v 1. odst. o pritožbah »protiv ... *sudijskog* osooblja«; sekc. rabi izraz »*sudiški*«, ki ni tič ni miš. ³⁾ sekc.: vacat. ⁴⁾ sekc.: 4. odst. vacat (očividen vpliv zak. sl. prag.).

§ 9¹⁾

[Sl. Pr. 1923, 21 s, 23; str. 21 s, 23; op. 14, 24, 28, 32]

(1) Starešina sreskog suda na kraju godine naredjuje i objavljuje na sudskoj tabli koje će poslove koji sudija raditi u toku naredne godine i ko će ovoga zameniti u slučaju sprečenosti, vodeći pri tom računa, da sve sudije budu ravnomerno zaposlene. On odredjuje posao i ostalom sudskom osoblju i stara se da se poslovi u sudu uredno vrše. Uprazni li se mesto jednog sreskog sudije ili se pokaže da je jedan sudija preopterećen poslovima, starešina suda može u toku godine menjati utvrdjeni raspored poslova uz prethodni pristanak predsednika pretpostavljenog okružnog suda.

(2) Predsednik okružnog suda, kojemu su starešine potčinjenih sreskih sudova dužni na kraju svake godine blagovremeno sprovesti raspored sudija za narednu godinu, može, ako mu se to potrebnim učini, narediti da se raspored poslova promeni.

¹⁾ Sekc.: »§ 8« (očiten tiskovni pogrešek).

§ 10

[Sl. Pr. 1923, 22; str. 22]

Pravna valjavnost službenog posla ne može se osporavati zbog toga, što ga je preduzeo sudija, u čiji krug rada ne spada taj posao, prema godišnjemu rasporedu.

§ 11

[Sl. Pr. 1923, 23 ss, 117, 119; Sl. Pr. 1924, 17, 74; str. 23 ss, 49, 51, 116, 151; op. 15, 16, 17, 24, 96, 186]

(1) Kada je starešina suda sprečen u vršenju dužnosti ili je njegovo mesto upražnjeno, zamenjuje ga po rangju najstariji sudija.

(2) Ako u sreskom sudu nema sudije koji bi zamenio sprečenog starešinu ili sprečenog sreskog sudiju, predsednik pretpostavljenog okružnog suda naredjuje, koji će sudija toga okružnog suda zameniti sprečenog sudiju, bilo za određeno vreme, bilo za pojedini slučaj. Ova¹⁾ zamena bez pristanka dotičnog sudije ne može trajati duže od šest sedmica u jednoj *kalendarskoj*²⁾ godini.

¹⁾ Sekc. začjenja tu z novim (3.) odstavkom. ²⁾ Min. in vlad.: »*kancelarijskoj*« (pač pisna ali tiskovna pomota).

§ 12

[Sl. Pr. 1923, 23 ss, 26 s; str. 23 ss, 26 s; op. 19, 24]

(1) Ako sreski sudija prizna osnov izuzeću starešina sreskog suda može, a da ne zatraži odluke¹⁾ pretpostavljenog okružnog suda, odnosnu pravnu stvar poveriti *kojemu*²⁾ od preostalih sreskih sudija, koji u istoj nisu pravno sprečeni.

(2) Pod istom pretpostavkom može predsednik pretpostavljenog okružnog suda, kada se *izuzima*³⁾ ili isključuje starešina sreskog suda, poveriti stvar onome sreskom sudiji, koji je pozvan da zameni starešinu suda.

¹⁾ Sekc.: »odluka«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »*kome*«. ³⁾ Min., vlad. in sekc.: »uzima« (!?).

§ 13

[Sl. Pr. 1923, 27 s; str. 27 s; op. 24, 96]

(1) Ministar Pravde, po predlogu predsednika nadležnog Velikog Suda, može narediti da se drže redovni sudski dani izvan sedišta sreskog suda.¹⁾ Ako je *takova*²⁾ naredba izdata a poslovi osobito jako navale, može predsednik pretpostavljenog okružnog suda *dozvoliti*³⁾ da se drži jedan ili više *izvanrednih*⁴⁾ sudskih dana.

(2) U kojim će se mestima i u koje doba držati redovni sudski dani, treba na kraju svake godine za narednu godinu ob-

javiti na sodskoj tabli sreskog suda, a osim toga obnarodovati, po običaju mesta, u svim opštinama u području istog suda. Držanje *izvanrednih*⁵⁾ sudskih dana ima se blagovremeno objaviti prema običaju mesta u opštinama za koje se drže ti *izvanredni*⁶⁾ sudski dani, a uz to i u pograničnim opštinama u području odnosnog sreskog suda.

(3) Ministar Pravde naredjuje koji se poslovi mogu vršiti na sudskim danima.

(4) Mesto u kome se drži sudski dan vredi za poslove koji se tu imaju vršiti, kao *uredovno*⁷⁾ sedište sreskog suda.

1) Min. in vlad. nadaljujeta stavek: »suda, ako...«; sekc. pravilno kakor v nač. 2) Sekc.: »*takva*«. 3) Min., vlad. in sekc.: »*dopustiti*«. 4) Min., vlad. in sekc.: »*vanrednih*«. 5) Sekc.: »*vanrednih*«. 6) Min., vlad. in sekc.: »*vanredni*«. 7) Sekc.: »*redovno*«; niso razumeli, kaj hoče načrt izraziti. V terminologiji sekc. bi moralo stati »*službeno*« (glej na pr. § 27, št. 17; prim. o tem tudi op. 56).

2. Okružni sodovi

§ 14

[Sl. Pr. 1923, 51 ss; str. 28 ss; op. 20, 21]

(1) U sedištu svakog okruga postoji redovno po jedan okružni sud.

(2) *Samo zakonom može se ustanoviti i više okružnih sudova u jednom upravnom okrugu, a i delovi jednog upravnog okruga dodeliti drugom sudskom okrugu, dva ili više upravnih okruga ujediniti u jedan sudski okrug, ili promeniti sedište nekog odredjenog¹⁾ okružnog suda.²⁾*

1) Vlad.: te besede ni. 2) Sekc. ima namesto 2. odstavka opazko: »*Rezervisano: ovde uneti sve sadanje okružne sudove i njihovu teritorijalnu nadležnost i dodati da se taj raspored samo zakonom može menjati.*« Že v razpravi sem passim (glej na pr. op. 21, 2. odstavek) povdarjal, da konkretna organizacija ne spada v naš zakon. Teritorialna razdelitev (kakor tudi število sodnikov, prim. bel. 2 k § 32 in bel. 2 k § 41) je podvržena pogostnim izpremembam, vsled česar bi ne bilo umestno, da se sprejme v zakon o sodni ustavi, ki bodi, kakor vsak osnovni zakon, nekaj stalnega, trajnega. Opozarjam tudi na nedoslednost v primeri k § 5 (pr. bel. k temu §). Ne glede na to prezira sekc., da ni na pr. v stari Srbiji sploh nikakšnih »sedanjih okrožnih sodišč«. Tam jih bo treba še le ustanoviti, in sicer, kakor izhaja iz mojih izvajanj v op. 21, gotovo ne posvoda tam, kjer se nahajajo »sedanja« prvostopna sodišča!

§ 15

[Sl. Pr. 1923, 19, 55 s, 57, 267 s; str. 19, 33 s, 35, 89 s; op. 12, 13, 67, 74, 77 79]

(1) Okružni sodovi vrše prvostopenu *sudbenost*¹⁾ u gradjanskim parničnim, vanparničnim, izvršnim i krivičnim predmetima kao i drugostopenu sudbenost²⁾ na osnovu pravnih *lekova uložениh*³⁾ protiv odluka *sreskih*⁴⁾ sudova, sve to prema naredjenjima o stvarnoj nadležnosti sadržanim u odnosnim zakonima o postupku.

(2) U okruzima, u kojima nema trgovačkog suda, vode okružni sodovi upisnike (registre) trgovačkih firmama⁵⁾ i vrše *sudbenost*⁶⁾ trgovačku u istoj meri kao i trgovački sodovi.

(3) Okružni sodovi vrše *sudbenost*⁷⁾ u stečajnom postupku u koliko taj ne spada *pred trgovačke sodove*.⁸⁾

(4) Okružni sodovi vode *zemljišne (baštinske, hipotekarne) knjige za*⁹⁾ *nepokretnosti državne*,¹⁰⁾ *oblasne, sreske i opštinske kao i onih veleposeda (vlastelinstva), koji se prostiru na više sudskih srezova*.¹¹⁾

(5) Okružni sodovi su dužni da i u drugim stvarima vrše *sudbenost predviđenu kakvim posebnim zakonom*.¹²⁾

1) Sekc.: »*sudsku vlast*«. 2) Tu je ostala tudi v sekc. »*sudbenost*«. 3) Sekc.: »*sredstava upotrebljenih*«. 4) Sekc.: »*nižih*«. Sekc. misli tu očividno tudi na občinska sodišča, ki pa v nač. sploh niso nikjer upoštevana kot redna sodišča (prim. § 1 odst. 2, in § 99). 5) Sekc.: »*firmi*«. 6) Sekc.: »*sudsku vlast*«. 7) Sekc.: »*sudsku vlast*«. 8) Sekc.: »*u nadležnost trgovačkih sudova*«. 9) V min. in vlad. besede »za« ni. 10) Vlad.: »*države*«. 11) Sekc.: 4. odstavek vacat. Sekc. torej o b č e g a zemljiškooknjižnega sodstva *expressis verbis* (prim. pa njen 4. odstavek v bel. 12) sploh ne omenja; vendar se spominja v § 16 *specialnega* (železniškega in rudarskega) tabularnega sodstva! 12) Sekc. formulira 5. (po njej 4.) odstavek tako: »*Tako isto okružni sodovi dužni su da vrše i sve one poslove koji su im ovim ili posebnim zakonom dodeljeni*.«

§ 16

[Sl. Pr. 1923, 19, 56 s; str. 19, 34; op. 12, 22, 72]

(1) Okružni sodovi u sedištu Velikih Sudova vode rudničke knjige i vrše *rudničku sudbenost*¹⁾ za čitavo područje Velikog Suda.

(2) Okružni sud u Beogradu vodi centralnu zemljišnu knjigu železnica i javnih kanala i vrši *glade njih zemljišnu sudbenost za čitavu državu*.²⁾

¹⁾ Sekc.: »rudarsku sodsku vlast za pitanja u pogledu rudnika« (čemu ta nejasna dolgovoznost?). ²⁾ Sekc. namesto kurziva: »za čitavu zemlju prema naredjenjima zakona o zemljišnim knjigama.« Pomisliti je, da o b č e g a zemljiškooknjižnega zakonika najbrž še dolgo ne bomo imeli; saj velik del državnega ozemlja še niti mapiran ni. Materija bo morala biti urejena pač s posebnim zakonom. Poleg tega pa ostane po besedilu sekc. vprašanje nerešeno, kateremu sodišču gre r e a l n o sodstvo. S tem, da vodi okrožno sodišče v Beogradu železniško knjigo, da torej vrši t a b u l a r n o sodstvo, še ni izrečeno, da mu gre tudi sodstvo v sporih, ki se tičejo železniških zemljišč. Iz formulacije 1. odstavka (bel. 1) se vidi, da sekc. sploh ne razločuje točno med tabularnim in realnim sodstvom.

§ 17

[Sl. Pr. 1923, 58; Sl. Pr. 1924, 11, 12 s, 63, 120 s; str. 35, 110, 111 s, 140, 170 s; op. 94]

(1) U svakom okružnom sudu mora biti jedan predsednik, po potrebi jedan potpredsednik,¹⁾ potreban broj sudija, sudij-skih²⁾ pomoćnika, pisarničkog³⁾ osoblja i služitelja.

(2) Koje i⁴⁾ koliko osoblja treba pojedinom okružnom sudu odredjuje Ministar Pravde na predlog⁵⁾ opšte sednice Velikog Suda u čijem se područje nalazi okružni sud.

(3) Predsednik okružnog suda postavlja prepisače i služitelje istog suda.⁶⁾

¹⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ²⁾ Sekc.: »sudskih«. ³⁾ Sekc.: »administrativnog«. Sekc. rabi namesto »pisarničko osoblje« vobče dosledno »administrativno osoblje«, kar je nenavaden, z ozirom na razširjeno področje sodne pisarne (prim. le § 86) tudi neumesten izraz, poleg tega še tujka, ki bi brez nje prav lahko prebili. (V § 8, odst. 2 je ostalo »pisarničko osoblje«). Morebitna bojazen, da bi nastala zmota z ozirom na srbijanske pisarje, ki so sodniški (sudijski) uradniki, je neutemeljena, ker je ta terminus v tem pomenu iz našega načrta očitno dokončno iztrebljen.

⁴⁾ Sekc.: vacat (nepravilno). ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: »po predlogu« (jezikovno bolje). ⁶⁾ Sekc.: 3. odstavek vacat (prim. bel. 4 k § 8).

§ 18

[Sl. Pr. 1923, 57 s, 119 ss; str. 35, 51 ss; op. 39]

U koliko ovaj ili drugi koji zakon što drugo ne naredjuje okružni sudovi vrše *sudbenost*¹⁾ u većima od tri sudije, od kojih jedan predsedava.

¹⁾ Sekc.: »sudsku vlast«.

§ 19

[Sl. Pr. 1923 23, 58 s; Sl. Pr. 1924, 17, 118; str. 23, 35 ss, 116, 168; op. 23, 24, 96]

(1) Predsednik okružnog suda upravlja sudom i vodi nadzor nad sudskim oobljem, njegovim radom i vladanjem.

(2) *Potpredsednik zamenjuje i pomaže predsednika u vršenju službenih poslova. Nema li potpredsednika ili je i ovaj sprečen, zameniče predsednika*¹⁾ po rangju najstariji sudija, ako predsednik pretpostavljenog Velikog Suda što drugo ne odredi.²⁾

¹⁾ V min., vlad. in sekc. slove ta passus: »Ako je predsednik sprečen u vršenju službenih poslova zameniče ga«. Podpredsednik je konformno izpremembi v § 17 (bel. 1) izločen. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »naredi«.

§ 20

[Sl. Pr. 1923, 59 ss, 63 ss, 113 ss, 117; Sl. Pr. 1924, 16, 28, 72, 115, 121, 135; str. 37 ss, 41 ss, 45 ss, 49, 115, 127, 149, 165, 171, 186; op. 25, 26, 27, 28, 186]

(1) Predsednik okružnog suda sastavlja na kraju svake godine pismenom naredbom odeljenja¹⁾ za narednu godinu, odredjujući pri tome u kome će odeljenju koji sudija raditi i ko će ovoga zamenjivati u slučaju sprečenosti; dalje²⁾ kome će odeljenju sam predsednik predsedavati i ko će njega zamenjivati u slučaju da bude sprečen.

(2) Predsednik, *potpredsednik*³⁾ i sudije mogu biti stalni članovi ili zamenici⁴⁾ i⁵⁾ u više odeljenja.

(3) Za vreme sudskog odmora sudske odluke donosi posebno veće, koje će predsednik prema potrebi odrediti pismenom naredbom, *neodvisno*⁶⁾ od godišnjeg rasporeda.

¹⁾ Min. in vlad.: »odeljenje«; v sekc. pravilno, kakor v nač. ²⁾ Min. uvršča: »u«. ³⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁴⁾ Sekc.: »zamenjenici«. ⁵⁾ Min., vlad. in sekc.: vacat. ⁶⁾ Min., vlad. in sekc.: »nezavisno«.

§ 21

[Sl. Pr. 1923, 62, 115 s; Sl. Pr. 1924, 72; str. 39, 47 s, 149; op. 96]

Predsednikov godišnji raspored predsednika odeljenja i njihovih zamenika šalje se predsedniku pretpostavljenog Velikog Suda na odobrenje.

§ 22

[Sl. Pr. 1923, 62 ss, 115 ss, 117; Sl. Pr. 1924, 28, 72, 73, 117, 157; str. 39 ss, 47 s, 49, 126, 149, 151, 168, 186 s; op. 29, 30, 31, 109, 186]

(1) *Samo kad opravdani razlozi zahtevaju, a osobito onda¹⁾* kad utvrđeni raspored ne može da se održi usled toga što je upražnjeno koje sudijsko mesto ili što je koji član odeljenja sprečen u vršenju dužnosti, predsednik može da odstupi od godišnjeg rasporeda.

(2) Ako je koji sudija već učestvoval u raspravi jednog predmeta koji još nije svršen, ima se predsednik starati da isti sudija produži rad na istom predmetu do njegovog konačnog rešenja, ma da je taj *sudija²⁾* godišnjim rasporedom došao u drugo koje odeljenje.

¹⁾ Sekc. teh uvodnih besed nima (prim. Sl. Pr. 1923, 62, 63 odn. str. 40). ²⁾ Min.: »slučaj«. V vlad. in sekc. pravilno kakor v nač.

§ 23

[Sl. Pr. 117 ss; Sl. Pr. 1924, 61, 72 ss, 157; str. 49 ss, 139, 149 ss, 187; op. 16, 24, 26, 29, 96, 186]

(1) Ako u izvesnom slučaju ni sudija dotičnog odeljenja ni njegov zamenik ne može¹⁾ da vrši²⁾ *sudbenost³⁾*, a ne može¹⁾ se ni zameniti drugim kojim sudijom istog suda, predsednik može pozvati jednog sudiju sreskog suda iz istoga mesta da vrši⁴⁾ *sudbenost⁵⁾* *po⁶⁾* tome predmetu. U jednom veću samo jedan član može biti zamenjen sreskim sudijom.

(2) Sudija pojedinac okružnog suda ne može biti zamenjen sreskim sudijom.

¹⁾ Sekc.: »mogu«. ²⁾ Min. in vlad.: »svrši«; sekc.: »vrše«. ³⁾ Sekc.: »svoju dužnost«. ⁴⁾ Min. in vlad.: »svrši«, v sekc. pravilno »vrši«. ⁵⁾ Tu je ostalo tudi v sekc. pri »sudbenosti«. ⁶⁾ Min., vlad. in sekc.: »u«.

§ 24

[Sl. Pr. 1923, 61; Sl. Pr. 1924, 72, 116; str. 38, 149, 167; op. 96]

Predsednik odredjuje što¹⁾ će i ostalo sudsko osoblje raditi.²⁾

¹⁾ Min. in vlad.: »šta«. ²⁾ Sekc. namesto kurziva: »koje će poslove raditi: sudsko ostalo (sic!) osoblje«.

§ 25

[Sl. Pr. 1923, 116 s; Sl. Pr. 1924 72, 116, 135; str. 48 s, 149, 166, 186; op. 26]

Predsednik odeljenja deli poslove medju članove svog odeljenja. On može odrediti pojedine članove za izvestioce u pojedinim predmetima i narediti da napismeno predlože nacrt odluke.

§ 26

[Sl. Pr. 1923, 120, 173; Sl. Pr. 1924, 53, 57 s, 59, 63, 72; str. 52, 74 s, 130, 134 s, 137, 141, 149; op. 14, 112 b, 130]

(1) Opštu sednicu okružnog suda sastavljaju sve sudije toga suda, pod predsedavanjem njegovog predsednika.

(2) U krug rada opšte sednice spada:

1) davanje *mnenja*¹⁾ na zahtev Min'stra Pravde ili *kojega*²⁾ pretpostavljenog suda, po predmetima zakonodavstva ili pravosudne uprave;

2) odlučivanje o predlozima koji se imaju učiniti po predmetu zakonodavstva ili *radi promena u uredjenju*³⁾ popunjavanju samog okružnog suda ili njemu potčinjenih sudova s obzirom na upražnjena i nova mesta;

3) odlučivanje o *odredbama koje*⁴⁾ se imaju izdati potčinjenim sudovima odnosno provadjanja⁵⁾ ili *primenjivanja*⁶⁾ zakona ili uredaba kao i *o*⁷⁾ uputima što se imaju dati ovim sudovima na njihovu molbu.

¹⁾ Sekc.: »*mišljenja*«. ²⁾ Min., vlad. in sekc.: »*koga*«. ³⁾ V sekc. namesto teh pet besed: »*i o*«. S tem je ves smisel spačen. Kajti »*odlučivanje o popunjavanju*« gotovo ne gre v področje okrožnega sodišča. Gre za to, da obči senat predlaga, ne da o dloča (prim. § 36 št. 2 o. z.). Res da tega niti kom. nač. ne izraža jasno. ⁴⁾ Sekc.: »*uputstvima koja*«. ⁵⁾ Sekc.: »*sprovadjanja*«. ⁶⁾ Ti besedi manjkata v sekc. ⁷⁾ Besede »*o*« ni v min., vlad. in sekc., pa je potrebna.

§ 27

[Sl. Pr. 1923, 120, 166 ss, 270; Sl. Pr. 1924, 53, 65 s, 67 ss, 159 s, 210; str. 52, 68 ss, 92, 130, 143 s, 145 ss, 188 ss, 240; op. 26, 55, 56, 67, 118, 154]

Osim *o*¹⁾ predmetima navedenim u drugim zakonima odlučuje sam predsednik veća ili izaslaní sudija bez *rešenja*²⁾ veća i o sledećim predmetima:

1) o dozvoli privremenog zastupstva stranke *u smislu § 142 g. p. p.*³⁾ kada raspravu vodi sam predsednik veća ili izasalani sudija;

2) o odmeravanju pristojbi koje stranka ima da plati svome advokatu;

3) o dozvoli siromaškog⁴⁾ prava (§§ 166-176 g. p. p.)⁵⁾;

4) o zahtevu polaganja isprava⁶⁾ *u smislu § 184 g. p. p.*⁷⁾ i o vraćanju istih *saobrazno § 185 g. p. p.*⁸⁾;

5) o povraćaju u predjašnje stanje zbog izostanka od prvog ročišta (§§ 201-221 g. p. p.)⁹⁾;

6) *o traženju da se hipotekarna tužba ili otpočeta parnica zabeleži u zemljišnu knjigu*¹⁰⁾;

7) o parničnim troškovima i iznosu¹¹⁾ istih *za slučaj da*¹²⁾ se tužba povuče *pre prvog ročišta ili na ovome ili pak*¹³⁾ izvan usmene rasprave (§ 335 g. g. p.)¹⁴⁾;

8) o pristojbi svedoka i veštaka (§§ 446 i 464 g. p. p.)¹⁵⁾;

9) o troškovima *izvodjenja dokaza za obezbedjenje*¹⁶⁾ dokaza i o troškovima predlagačeva protivnika kod izvodjenja dokaza (§ 487 g. p. p.)¹⁷⁾;

10) da se priziv ili revizija dostavi protivniku priziva-*telja*¹⁸⁾ odnosno revizijskom protivniku, *a*¹⁹⁾ njihov odgovor da se dostavi *prizivatelju*²⁰⁾ odnosno tražiocu revizije; dalje da se priziv, revizija, žalba²¹⁾ sa spisima sprovede nadležnom sudu ili sudu koji je dužan da ih dalje sprovede (§§ 565, 566, 604 i 605 g. p. p.)²²⁾;

11) o dozvoli sporazumnog privremenog odvajanja (rastave od stola i postelje), ako povodom tužbe *o*²³⁾ odvajanju dodje, izvan usmene rasprave, do poravnanja (nagode)²⁴⁾ po kome obe stanke²⁵⁾ traže to odvajanje;

12) o spisima kojima je predmet obaveštavanje drugih nadležstava²⁶⁾ ili traženje obaveštenja od ovih;

13) izdaje potvrde da su trgovačke knjige *udešene*²⁷⁾ i vodjene po zakonu;

14) u vanparničnom postupku izdaje naredbe koje se odnose na otpočinjanje postupka, na upravljanje istim ili na pripremanje rešenja o samoj stvari kao i naredbe koje nemaju odlučnog uticaja na prava stranaka a po zakonu su nesumnjive, i *napokon*²⁸⁾ odmerava pristojbe svedoka i veštaka;

15) u stvarima vodjenja trgovačkih i zadružnih registara naredjuje²⁹⁾ da se podnesu propisane prijave bez prava kašnjanja; da se u trgovački i zadružni registar zabeleži ono što se mora zabeležiti po službenoj dužnosti; daje uverenja iz trgovačkog i zadružnog registra ili iz isprava njima priloženih; izdaje naredbe koje se odnose *na samo*³⁰⁾ upravljanje postupkom ili na pripremanje odluka o samoj stvari ili naredbe koje su po zakonu nesumnjive. Isto će *tako sudija pojedinac voditi*³¹⁾ nadzor i nad izvršenjem upisa u registar;

16) postupa pri otkazu hipotekarnih *tražbina*³²⁾ preko suda;³³⁾

17) odlučuje o *pritužbama*³⁴⁾ protiv osoblja sudske pisarnice, izvršnih organa i sudskih služitelja zbog neizvršenja ili odugovlačenja njima poverenih *uredovnih*³⁵⁾ poslova ili *radi*³⁶⁾ načina njihovog postupanja³⁷⁾ pri vršenju istih u koliko su te *pritužbe*³⁸⁾ podnesene neposredno sudu a *ne*³⁹⁾ licima navedenima u § 98.

1) Min. in vlad.: »u«, sekc. pravilno. 2) Min., vlad. in sekc.: vacat. 3) Sekc. ima namesto citata passus: »prema propisima sudskog postupku u gradjanskim parnicama«. Pripominjam, da se nanašajo vsi citati iz civilnega postopnika (gradjanski parnični postopak ali g. p. p.) na II. ref. nač. cpr., ki so ga izdelali Werk, Skumovič in Sova, in se vsled tega ne ujemajo več niti z načrtom, ki ga je redigirala ožja redakcijska komisija (deln. kom. nač. cpr.). Nazadnje bode sklicevanje na konkretne določbe vendar zaželjeno. Da je sekc. vse citate izločila, je z ozirom na povedano umevno tem bolj, ker so nameravali takrat naš načrt takoj uzakoniti, torej preden bi bil načrt civilnega postopnika goden za uzakonitev. 4) Min., vlad. in sekc.: »siromašnog« prim. op. 56). 5) Sekc.: brez citata. 6) Min., vlad. in sekc.: »isprave«, kar je glede na besedo »istih«, ki se nanaša na »isprave«, slovniška napaka. 7) Sekc.: vacat. 8) Sekc.: namesto citata passus: »prema propisima sudskog postupka u gradjanskim parnicama«. 9) Sekc.: vacat. 10) Sekc. je št. 6 povsem izločila. Vsled tega je dobila naša št. 7 v sekc. št. 6 itd., tako da šteje § 27 v sekc. 16 točk (namesto 17 v nač.). 11) Sekc.: »utvrđivanju iznosa«. 12) Min., vlad. in sekc.: »ako«. 13) Kurzivno tiskane besede manjkajo v min. in vlad. Sekc. jih nadomestuje tako: »pre ili na samom prvom ročištu ili«. 14) Sekc.: brez citata. 15) Sekc.: brez citata. 16) Sekc. namesto kurziva: »radi obezbedjenja«. 17) Sekc.: vacat. 18) Sekc.: »prizivaoca«. 19) Sekc.: vacat. 20) Sekc.: »prizivaocu«. 21) Min., vlad. in sekc.: »revizije ili žalbe«. 22) Sekc.: citata ni. 23) Min., vlad. in sekc.: »u« (pogrešno). 24) Sekc.: »nagodbe«. 25) Sekc.: »strane«. 26) Sekc.: »nadleštva«. 27) Min., vlad. in sekc.: »sastavljene«.

²⁸⁾ Sekc.: »*najzad*«. ²⁹⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo že tu namesto na koncu stavka besede: »*bez prava kažnjavanja*«, kar je, če ostane sploh pri dostavku (prim. Sl. Pr. 1923, 169, odn. str. 70, 71), brezdvomno pravilno. Sekc. pa ima še dikcijo »*naredjuje se*«, kar je z ozirom na uvodne besede § 27 pogrešeno in zmotilno. ³⁰⁾ Min. in vlad.: »*ne samo na*«, kar ima uprav nasprotni smisel. V sekc. pravilno. ³¹⁾ Sekc.: »*se samo jednom sodiji poveriti*«. ³²⁾ Sekc.: »*dažbina*« (?). ³³⁾ Min., vlad. in sekc. uvrščajo na koncu: »*i*«. ³⁴⁾ Min., vlad. in sekc.: »*tužbama*«, kar je nepravilno. Prim. § 98, kjer imajo vsi ti osnutki izraz »*pritužba*«, ki pa daje pred njim sekc. prednost izrazu »*žalba*«. ³⁵⁾ Sekc.: »*službenih*«. Prim. med dr. moja op. 56. ³⁶⁾ Sekc.: »*zbog*«. ³⁷⁾ Sekc.: »*njihova postupka*«, ³⁸⁾ Min., vlad. in sekc.: »*tužbe*«. ³⁹⁾ Sekc.: »*na*« (pač tiskovni pogrešek). (Konec prih.)

Umetni splav in cerkveno pravo*).

Univ. prof. teol. dr. Jos. Ujčić.

1. Pri vsem spoštovanju, ki ga mora imeti tudi teolog pred velikansko umstveno tvorbo rimskega prava, je vendar priznati, da nas njegove določbe v marsičem ne morejo zadovoljiti.

Rimsko pravo je pač vzniklo na poganskih tleh, rodilo se je iz naroda, ki je vkljub svoji veliki politični modrosti kazal mnogokrat oblastna nagnenja. Tipična je n. pr. v tem oziru patria potestas, ki je dajala očetu neomejene pravice nad člani družine sploh, nad otroki posebej: bil je gospodar njih življenja.

Umevno je, da pri takem naziranju ni moči pričakovati sistematične pravne zaščite za še nerojenega človeka. Splav se je utegnil radi tega vršiti dolgo časa precej nemoteno, čeprav so ga bolj resni krogi¹⁾ in tudi leposlovna²⁾ literatura precej hudo žigosali. Pozitivno pravo³⁾ je poseglo nekoliko vmes le, ko je bil škandal že prevelik, ne da bi pa pri tem proglasilo splav za umor.

*) Opomba ured. Pri predavanju na skupnem zborovanju društva Pravnika in Društva zdravnikov dne 2. aprila t. l. je g. prof. Dolenc utemeljeval tezo, da bodi abortus artificialis legalno dopuščen le pri biologično-vitalni indikaciji za porodnico, nikakor pa ne pri evgenetični in socialni indikaciji. G. univ. prof. Ujčić se je oglasil v diskusiji k besedi in na kratko izvajal raz stališče cerkvenega prava, da umetni splav niti iz vitalne indikacije ni dopuštěn. Na njegovo željo rade volje prinašamo njegova izvajanja v razširjeni obliki.

¹⁾ Cicero, pro Cluentio 11. — Seneca, dial. XII. de consol. ad Helv.

²⁾ Ovid. Amor II 14; Juvenal, Sat. 9, 592.

³⁾ Dig. 47, tit. 11, 4.